

İZMİR METROPOL İLÇELERİNDE YAPILAN ASANSÖR DENETİMLERİ VE GÜVENLİK SEVİYESİNDEKİ GELİŞMELERİN İNCELENMESİ

S. Zafer GÜNEŞ
Makina Mühendisi
zafer.gunes@mmo.org.tr

Barış AYDIN
Elektrik Mühendisi
baris.aydin@emo.org.tr

GİRİŞ

1. ASANSÖRLERDE PERİYODİK DENETİM SÜRECİ

Çalışmalar kısaca 6 ana aşamada gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar incelendiğinde;

1. Protokolün İmzalanması.
2. Hazırlık Çalışmaları.
  - i. Yöneticilerin Bilgilendirilmesi.
  - ii. Doküman Çalışmaları.
  - iii. Eğitim Semineri.
  - iv. Bölgeleme Çalışmaları.
3. Asansör Denetimleri
4. Asansör Takip Denetimleri
5. Sonuçların Değerlendirilmesi
6. Kayıtların Saklanması

Protokol imzalanması ve hazırlık çalışmalarından sonra asansör denetimlerinde görevlendirilen makine ve elektrik mühendisi öncelikle bina sorumlusu ile temasa geçerek asansörün denetlenmesi için ilk onayı alır. Onaydan sonra asansörün denetimine başlar. Denetimlerde asansörlerde olması muhtemel çeşitli kazalarla ilgili güvenliği sağlanacak kişiler olarak;

- a. **Kullanıcıların,**
- b. **Asansör Servis ve Bakım Personelinin,**
- c. **Asansör Kuyusu, Makina Dairesi ve varsa Makara Dairesi Dışındaki Kişilerin,**

güvenliği gözetilmektedir. Denetimde kullanılan kontrol formu **101** maddeden oluşmakta, can ve mal güvenliği yönünden ****** lı **33** maddeden birinin dahi uygun olmaması durumunda asansöre **'0'** kodu verilerek **kırmızı** etiket yapıştırılmaktadır. Eksik ve hataların giderilmesi yönünde ***** lı **48** maddeden birinin uygunsuzluğu durumunda asansöre **'1'** kodu verilerek **mavi** etiket yapıştırılmaktadır. Asansörde hiçbir uygunsuzluk olmaması durumunda veya ****** ve ***** lı maddelerin dışında kalan maddelerde olan uygunsuzluklar öneri olarak değerlendirilmekte ve öneriler kısmına yazılarak asansöre **'2'** kodu verilerek **yeşil** etiket yapıştırılmaktadır.

---

*Bu Bildiri Makina Mühendisleri Odası Adına Düzenlenmiştir.

Denetim sonrası asansöre yapılandırılan güvenlik seviyesini gösteren Kırmızı, Mavi ve Yeşil etiketlerin içeriği;

Kırmızı Etiket : Kullanılmasında can ve mal güvenliği açısından tehlike içeren

Mavi Etiket : Eksik ve hatalar olmasına rağmen can ve mal güvenliği için risk teşkil etmeyen

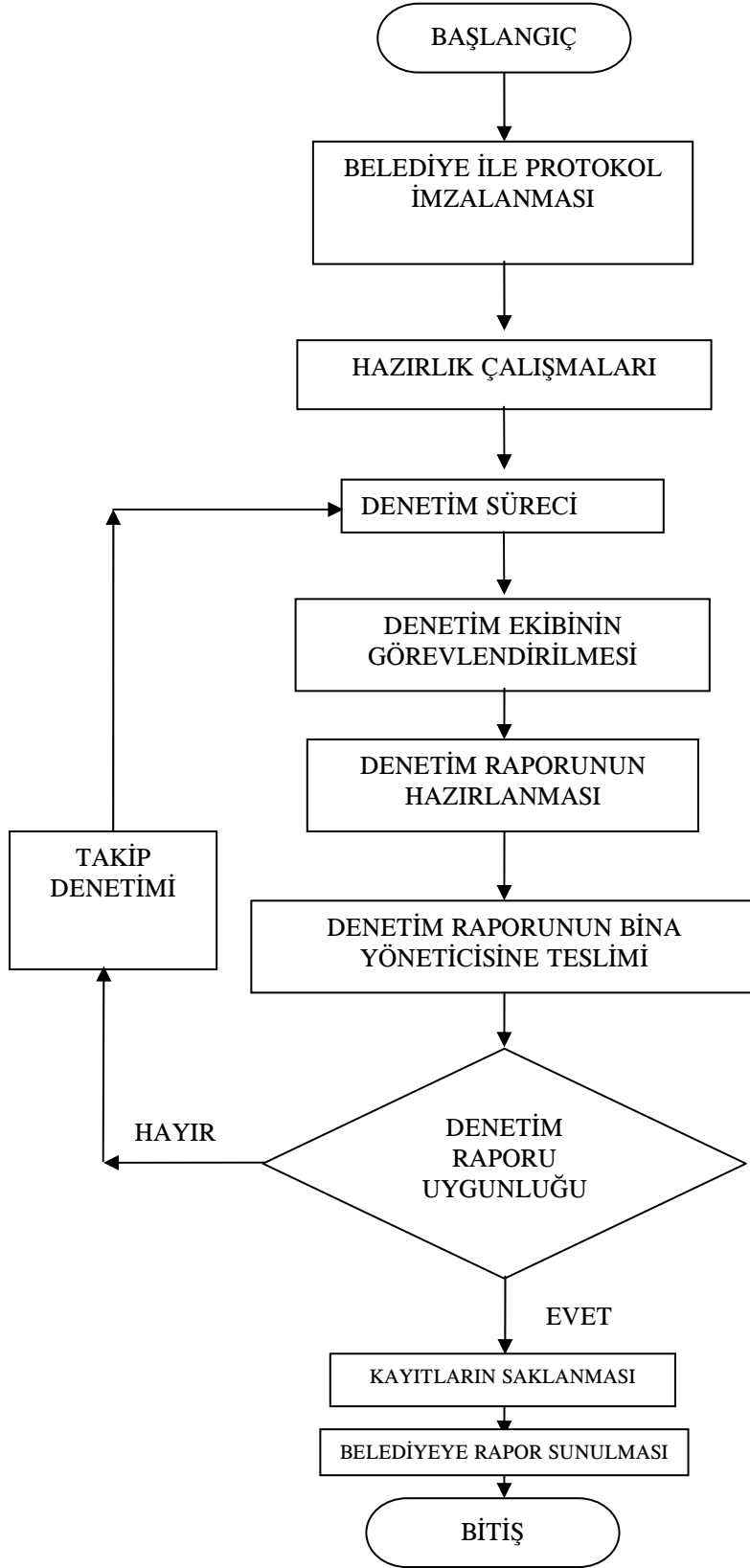
Yeşil Etiket : Tamamen uygun, hiçbir eksik ve hatası olmayan

şeklindedir.

Asansör raporlarını almaya gelen bina yöneticilerine Asansör ve Yürüyen Merdivenleri Güvenli Kullanma Esaslarını içeren broşürler verilmektedir. Bu broşür yöneticilerin hukuki sorumlulukları, asansör ve yürüyen merdivenler ile ilgili yanlış bilinenler, kullanım ile ilgili dikkat edilecek hususlar ve güvenlik kuralları hakkında bina yöneticilerinin bilinçlendirilmesi sağlanmaktadır.

Birinci kontrol çalışmalarından sonra ücret karşılığında raporlarını alan ve kırmızı etiket almış asansörlere belirlenmiş bir süre sonrasında eksikliklerin giderilip giderilmediğinin tespiti için takip denetimi yapılmakta, yeniden bir kontrol raporu düzenlenmekte ve bunun için binadan herhangi bir ücret talep edilmemektedir.

Denetim çalışmalarının sonunda sonuçların değerlendirildiği kitaplar hazırlanmakta ve elde edilen verilerden olumsuzlukları saptanan asansörlerin eksik ve hatalarının giderilmesi yönünde çalışmaların olduğu tespit edilmektedir.

ASANSÖR PERİYODİK DENETİM AKIŞ ŞEMASI

2. İZMİR İLİNDE SON YEDİ YILIN ASANSÖRLÜ BİNA VERİLERİ

	YILLARA GÖRE DAĞILIM						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
BİNALARDA ASANSÖR SAYILARI	3.006	597	629	529	755	1.579	2.155
TOPLAM ASANSÖR SAYISI	9.250						

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine bakılarak yukarıda İzmir ilinde son yedi yıla göre yıllık ortalama 1.550 adet asansör montajı yapıldığı görülmektedir.

3. İZMİR'DE ASANSÖR DENETİMLERİNİN TARİHSEL SÜRECİ

İzmir'de ilk çalışmalar 06 Aralık 1992 yılında Karşıyaka Belediyesi ile protokol imzalanarak başlatılmıştır. Ancak bu sürecin çeşitli nedenlerle fiili olarak başlatılması 1996 yılında olmuştur. Daha sonra diğer Belediyelerinde konuya hassasiyet göstermesiyle gelişerek süreklilik arz eden duruma gelmiştir. Tablo 1.de yıllara göre yapılan çalışmalar verilmiştir.

Tablo 1. Yıllara Göre İzmir'de Yapılan Asansör Denetimleri

Belediye	Protokol Tarihi	Çalışma Yılı	1.Kontrol Sayısı	2.Kontrol Sayısı	Toplam
Karşıyaka	6 Ocak 1992	1996	1857	1016	2873
Bornova	5 Eylül 1997	1998	1423	1163	2586
Narlıdere	31 Ekim 1997	1998	209	138	347
Konak	5 Haziran 1999	1999	4538	3433	7971
Karşıyaka	26 Ekim 1999	2000	2610	2217	4827
Bornova	21 Ekim 1999	2000	1930	1446	3376
Gazimir	30 Kasım 1999	2000	412	363	775
Buca	30 Kasım 2000	2001	187	165	352
Balçova	8 Şubat 2001	2001	332	260	592
Konak	28 Şubat 2001	2001	4804	3829	8633
Ulukent	7 Mayıs 2001	2001	120	98	218
Karşıyaka	5 Mart 2002	2002	2851	2044	4895
Konak	2 Ocak 2003	2003	4875	3435	8310
Çiğli	29 Ocak 2003	2003	822	653	1475
Konak	26 Temmuz 2004	2005	4916	3379	8295
Karşıyaka	7 Eylül 2004	2005	3247	2356	5603
Bornova	11 Ağustos 2004	2005	2324	1721	4045
Gazimir	15 Mart 2005	2006	662	542	1204
Narlıdere	17 Temmuz 2006	2006	460	332	792
Çiğli	08 Temmuz 2006	2006	1045	706	1751
Konak	15 Şubat 2007	2007	4594 *	1807 *	6401 *
Gazimir	17 Nisan 2007	2007	422 *	4 *	426 *
Buca	01 Şubat 2007	2007	636 *	22 *	658 *
Bornova	11 Şubat 2008	2008	34 *	21 *	55 *
Toplam			39624	29296	68920

(*) Halen denetimleri sürmekte olduğundan bu sayılar artış gösterecektir.

Yukarıda görüldüğü gibi yıllara göre İzmir’de yapılan çalışmaları incelediğimizde yaklaşık 69.000 kez asansör denetimi gerçekleştirilmiş ve halen sürdürülmektedir.

4. İZMİR KONAK İLÇESİ SINIRLARI İÇİNDEKİ ASANSÖRLERİNİN 2007 YILI DEĞERLENDİRMESİ

Asansör denetimlerinde güvenlik açısından risk içeren 33 maddeye bakılarak değerlendirme yapılmıştır. Bu maddeler EMO-MMO İzmir Şubeleri Asansör Komisyonlarınca yapılan ortak değerlendirmeler ışığında belirlenmiştir. Denetim kriterleri belirlenirken ilk olarak 16’sı risk içeren güvenlik ile ilgili maddelerden oluşan toplam 85 madde ile başlatılmış daha sonra standartlarda ve güvenlik şartlarındaki gelişim dikkate alınarak 101 maddeye çıkarılmıştır. Geleneksel noktada güvenlik ile ilgili maddeler kendi içinde % 18,8 den % 31,6’ya çıkarılmıştır. Denetimlerde güvenlik ile ilgili olmazsa olmaz kabul edilen maddeler aşağıda sıralanmıştır.

1. Kuyu Dibi Dur Butonu	17. Kabinde Acil Aydınlatma
2. Regülatör Ağırlığı veya Yay	18. Paraşüt Konağı
3. Regülatör Halatı ve Makarası	19. Paraşüt Sistemi ve Halat Bağl.
4. Kabin Altı Tamponu	20. Kabin Üstü Halat Bağlantıları
5. Karşı Ağırlık Altı Tamponu	21. Kabin Üstü Bakımcı Kumandası ve Dur Butonu
6. Kabin Altı Çarpma Kirişi-Plakası	22. Karşı Ağırlık Halat Bağlantıları
7. Kabin Kapı Arası Mesafeler	23. Halatlarda Tellenme
8. Kabin kapısı veya Fotosel	24. Kaçak Akım Rölesi
9. Kapı Camları Sağlamlığı	25. Faz Sıralı Koruma Rölesi
10. Telli Cam	26. Motor Termik Röle
11. Fiş Prizler	27. Fren Çalışması
12. Kilitlerin Çalışması	28. Fren Kolu
13. Kapı Kilitleri Çift Emniyeti	29. Regülatör
14. Kabin İçi Dur Butonu veya Kapı Açma Butonu	30. Alt Sınır Kesici
15. İmdat Butonu	31. Üst Sınır Kesici
16. Kabinde Sabit Aydınlatma	32. Sınır Kesici Şalter
	33. Kabin, K.Ağırlık Kuyu Üst Boşlukları

Yukarıdaki kriterlere göre yapılan değerlendirme sonuçlarını aşağıdaki tabloda açıklanmaya çalışılmıştır.

Belediye Adı	Kontrol No	Kontrol Edilen Asansör Sayısı	Kırmızı Etiket Sayısı	Mavi Etiket Sayısı	Yeşil Etiket Sayısı	Uygunsuzluk Oranı
Konak Belediyesi	1.Kontrol	4355	4133	177	45	%95
	Takip Denetimi	2761	1953	235	573	%70,7
	Genel Değerlendirme	4355	3325	412	618	%76,3

Konak Belediyesi sınırları içinde yapılan 4355 asansör denetiminde ilk kontrolde %95 oranında uygunsuzluk gözlenirken duyarlı bina yöneticilerimiz ve asansör bakımcı firmalarının konuya ilgisi ve yapılan takip denetimleri sonrasında bu uygunsuzluk oranı %76,3 mertebesine düşmüştür.

Bu denetimlerde sıklıkla karşılaşılan uygunsuzlukların bazıları aşağıda verilmiştir.

1. Kuyu dibi dur butonunun olmaması veya çalışmaması,
2. Kuyu dibi regülatör ağırlığının veya makarasının görev görmemesi,
3. Tampon stroklarının uygun olmaması,
4. Tampon montajlarının uygun olmaması,
5. Kabin altı tampon çarpma kirişi ve plakası olmaması,
6. Kabin kapılarının sıkışma kontaklarının çalışmaması,
7. Kabin kapısız asansörlerde fotoselin olmaması veya çalışmaması,
8. Kapı camlarının buzlu cam olması,
9. Kapı cam montajlarının uygun olmaması,
10. Kapı fiş priz ayarlarının uygunsuzluğu,
11. Kapı kilitlerinin ayarsızlığı,
12. Kapı kilitlerinin çift emniyetli olmaması,
13. Kapı kilitlerinin şöntlenmesi,
14. Kabin içi dur butonunun iki konumda kararlı olmaması,
15. Kapı açma butonunun olmaması veya çalışmaması,
16. Kabin içi imdat butonunun akü devresine bağlı çalışmaması,
17. Kabin içi sabit aydınlatmanın çalışmaması,
18. Kabin içi acil aydınlatmanın akü devresine bağlı çalışmaması,
19. Paraşüt kontağının çalışmaması,
20. Paraşüt sistemi fren tiplerinin asansör hızlarına göre seçim yapılmaması,
21. Paraşüt sistemi halat bağlantılarındaki uygunsuzluklar,
22. Kabin ve karşı ağırlık halat bağlantılarındaki uygunsuzluklar,
23. Kabin üstü bakımcı kumandasının ve dur butonunun çalışmaması,
24. Halatlarda tellenme ve çaplarındaki düşüşler,
25. Kaçak akım rölesi 30 mA olmaması,
26. Faz sıralı koruma rölesi olmaması veya çalışmaması,
27. Makina motor fren ayarlarındaki uygunsuzluklar,
28. Fren kolunun çalışmaması,
29. Sınır kesici sistem ayarlarındaki uygunsuzluklar,
30. Kat seviye ayarsızlıkları,
31. Kabin ve Karşı ağırlık kılavuzlamalarındaki uygunsuzluklar,
32. Kabin ve karşı ağırlık tamponlarının uygun şekilde yerleştirilmemesinden kuyu tavanına çarpma risklerinin olmasıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmalar, ilimizde Belediyelerin kentsel hizmetlerin yerine getirilmesinde Meslek Odalarıyla yaptığı işbirliği ve dayanışmanın güzel bir örneğini oluşturmuş, aynı zamanda Odalara mühendislik mesleğinin toplum yararına sunulması açısından son derece önemli bir deneyim sağlamıştır.

---

*Bu Bildiri Makina Mühendisleri Odası Adına Düzenlenmiştir.

Yapılan denetimlerin kullanıcı güvenliğinin artırılmasına yönelik olduğu için Belediyeler veya Belediye hudutları dışında Valiliklerce mutlaka bu çalışmalar yaygınlaştırılmalıdır. Bu denetimler Belediyelerin ve Valiliklerin yönetmelik gereği görevleri arasındadır. Denetimlerin İzmir’de ve diğer bazı illerde uygulanarak yararları açıkça görülmesine, Odaların teknik bilgi ve mühendis personel desteği sunmasına karşın bu denetimler diğer illerde uygulanmamaktadır.

İzmir’de yapılan denetimlerde asansörlerin güvenliğinde ciddi oranda artış sağlamıştır. Denetim sonucu düzenlenen raporların alınması ve takip edilmesinde yöneticilerin duyarlılıkları önemli rol oynamıştır. Belediye adına uyarı yazıları yazılmasına rağmen raporlarını almayan veya eksiklerini gidermeyen yöneticiler de bulunmaktadır. Raporların alınmaması nedeni ile var olan olumsuzlukların giderilmemesi sonucu, can ve mal güvenliğinin tehlikeye atıldığı asansörlerde mevcuttur. Bu tehlikenin ortadan kaldırılması için belediyelerin ivedi olarak yaptırımlarını arttırmaları şarttır.

Yapılan denetimlerde görülmüştür ki, engelli insanlarımızın tüm binalara ulaşımı konusunda sıkıntılar mevcuttur. Bu sıkıntıların giderilmesi için acil olarak yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Denetimler kamu yararına yapılmaktadır. Çalışmaların kar amacı gütmemesi ve ticari kaygılardan uzak olması kamu yararı açısından büyük öneme sahiptir. Bu sebeple ticari kaygıları bulunmayan meslek odaları gibi bağımsız kurumlarca denetimler yaygınlaştırılmalı ve sürekliliği sağlanmalıdır.

Asansör denetimlerinde görülmüştür ki, asansörlerin sayısal değerleri (tip, kapasite, hız vb.) ve güvenlik seviyeleri ile ilgili kesin veriler sağlamaktadır. Ayrıca yapılan denetimler ve raporların yöneticiler aracılığı ile dağıtılması, kullanıcı bilincini yükseltmiş ve toplumsal duyarlılığın artmasına neden olmuştur.

Denetimler sonrası elde edilen veriler ilgili belediyelere rapor halinde sunulması belediyeler için önemli veri oluşturmuş, sonraki çalışmalarına kaynak sağlamıştır.

Ülkemizde Türkiye istatistik kurumunun 2002 yılı verilerine göre 8.500.000 kişi engelli olarak görülmektedir. Ayrıca yaşlanmaya bağlı olarak hareketlerimizdeki kısıtlamalar bizleri engelli durumuna sokmaktadır. İnsanımıza kent yaşamında engelsiz bir yaşam sunabilmek için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Görülmektedir ki gerekli yasal düzenleme olmamasından dolayı ülkemizde birçok binaya engelli kullanımına uygun asansör montajları yapılmamaktadır. Bu nedenle asansör tesisine yönelik yasal düzenlemeler gündeme getirilmeli ve her binada en az bir asansörün engellilerin kullanımına uygun olması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Konak, Karşıyaka, Çiğli, Gaziemir, Bornova, Buca, Balçova, Narlıdere ve Ulukent Belediyesi Sınırları İçindeki Binaların Asansörlerinin 1999-2001-2003-2005-2007 Yılı Kontrolleri

TS 10922 Asansörler-Emniyet Kuralları-İnsan ve Yük Asansörlerinin Yapım ve Montajı İçin (Elektrikle Çalışan)

---

*Bu Bildiri Makina Mühendisleri Odası Adına Düzenlenmiştir.